

Univerza v Mariboru

Fakulteta za naravoslovje
in matematiko

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet: Operacijski sistemi
Course title: Operating Systems

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Enovit magistrski študijski program druge stopnje Predmetni učitelj	/	5.	9
Five-year master's degree program Subject Teacher	/	5.	9

Vrsta predmeta / Course type

Izbirni / Elective

Univerzitetna koda predmeta / University course code:

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Sem. vaje Tutorial	Lab. vaje Laboratory work	Teren. vaje Field work	Samost. delo Individ. work	ECTS
30		3	42		105	6

Nosilec predmeta / Lecturer:

Božidar Potočnik

Jeziki /

Languages:

Predavanja / slovenščina / Slovenian

Lectures:

Vaje / Tutorial: slovenščina / Slovenian

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

Pogojev ni.

Prerequisites:

None.

Vsebina:

- Uvod: vloga operacijskega sistema (OS) ter njegove temeljne funkcije, zgradba računalniških sistemov in OS, delo s prekinitvami in z vhodni-izhodnimi napravami.
- Upravljanje s posli in procesi: posel in njegovo izvrševanje, zgradba in stanja procesa, procesov nadzorni blok, niti, komunikacija med procesi.

Content (Syllabus outline):

- Introduction: role of operating systems (OS) and their basic functionality, computer systems and OS architectures, interrupt handling and access to input/output devices.
- Job and process management: jobs and their scheduling, process structure and states, process control block, threads, process communication.

- Razvrščanje procesov: kriteriji za razvrščanje, razvrščevalni algoritmi (kdor prej pride, prej melje, najkrajši posli najprej, prioriteta, krožna prioriteta, več aktivnih vrst).
- Upravljanje s posli: dvonivojsko in trinivojsko razvrščanje poslov, izločanje procesov.
- Sinhronizacija med procesi: kritični odsek, Petersonova rešitev za sinhronizacijo med dvema procesoma, pekarniški algoritem, strojni pripomočki za sinhronizacijo, semafor, monitor, problem popolnega zastoja in pomanjkanja.
- Klasični problemi sinhronizacije: proizvajalec in potrošnik, pisci in bralci, filozofi pri kosilu, speči brivec.
- Upravljanje s pomnilnikom: particije, ostranjevanje, izvedbe tabel strani, asociativni pomnilnik, segmentiranje, segmentiranje z ostranjevanjem.
- Virtualni pomnilnik: postopki nalaganja in zamenjave strani, napaka strani, algoritmi za zamenjavo strani in efektivni dostopni časi (kdor prej pride, prej melje, optimalni, najdlje neuporabljeni, števnji).
- Upravljanje z zbirčnim sistemom: kazala in njihova izvedba (večnivojska, drevesna, aciklični grafi), funkcije OS pri delu z zbirkami in kazali, sloji zbirčnega sistema.
- Izvedbe zbirčnega sistema: fizični zapisi zbirk v obliki sklenjenega zapisa, kazalčnega seznama in indeksne namestitve, NTFS.
- Razvrščanje zahtev za disk: algoritmi (kdor prej pride, prej melje, prebirni, ciklični prebirni, multimedijški), upravljanje s prostim diskovnim prostorom in z odlagalnim prostorom.

- Process scheduling: scheduling criteria, scheduling algorithms (first-come first-served, shortest-job-first, priority, round-robin, several active queues).
- Job management: two- and three-level scheduling, process suspension.
- Process synchronisation: critical section, Peterson's solution for synchronisation of two processes, bakery algorithm, hardware for synchronisation, semaphore, monitor, the problem of deadlock and starvation.
- Classical problems of synchronisation: producer-consumer, readers and writers, dining philosophers, sleeping barber.
- Memory management: partitions, paging, page table design, associative registers, segmentation, segmentation with paging.
- Virtual memory: loading and replacement algorithms, page fault, page replacement algorithms and effective access times (first-come first-served, optimal, least-recently-used, counting).
- File system management: directories and their implementation (multilevel, tree, acyclic graphs), functions of OS to handle files and directories, levels of file system.
- Implementation of file systems: physical allocation of files as contiguous, list of pointers and indexing, NTFS.
- Disk scheduling: algorithms (first-come first-served, scan, cyclic scan, multimedia), disk free-space and swap-space management.

Temeljni literatura in viri / Readings:

- D. Zazula: *Operacijski sistemi*, Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Maribor, 2008.
- A. Silberschatz, P. B. Galvin, G. Gagne: *Operating System Concepts*, Tenth Edition, Wiley, Hoboken, 2018.
- W. Stallings: *Operating systems*, Ninth Edition, Pearson Education Limited, Essex, 2018.
- A. S. Tanenbaum, H. Bos: *Modern Operating Systems*, Prentice Hall, Boston, 2014.

Cilji in kompetence:

Cilj tega predmeta je, da bodo študentje razumeli temeljna znanja o zasnovi in delovanju operacijskih sistemov in operacijske sisteme uporabiti v praksi.

Objectives and competences:

The objective of this course is for students to be able to understand the basic knowledge of operating systems design and operation and to use operating systems in practice.

Predvideni študijski rezultati: Znanje in razumevanje:

Po zaključku tega predmeta bo študent sposoben

- razumeti glavne principe načrtovanja in delovanja operacijskih sistemov,
- analizirati in pouporabiti algoritme za razvrščanje in sinhronizacijo procesov ter za upravljanje s pomnilnikom in z zbirčnimi sistemi,
- optimalno namestiti operacijski sistem in uporabljati njegove funkcije.

Prenosljive/ključne spretnosti in drugi atributi:

- *Spretnosti komuniciranja:* ustni zagovor laboratorijskih vaj, pisni izpit.
- *Uporaba informacijske tehnologije:* delo z različnimi operacijskimi sistemi, pisanje krajših sistemskih programov.
- *Delo v skupini:* skupinsko delo pri določenih vajah.
- *Reševanje problemov:* sodelovanje z industrijskimi partnerji.

Intended learning outcomes: Knowledge and understanding:

On completion of this course the student will be able to

- understand the basic principles of the operating systems design and operation,
- analyse and re-implement the algorithms for process scheduling and synchronisation, and for memory and file-system management,
- install and set-up the operating system and use its functions.

Transferable/Key skills and other attributes:

- *Communication skills:* oral lab work defence, written examination.
- *Use of information technology:* use of different operating systems, implementation of plain system programs.
- *Team work:* team execution of some lab work.
- *Problem solving:* co-operation with industrial partners.

Metode poučevanja in učenja:

- predavanja,
- seminarske vaje,
- laboratorijske vaje.

Learning and teaching methods:

- lectures,
- tutorials,
- lab work.

Načini ocenjevanja:

Delež (v %) / **Assessment:**
Weight (in %)

• laboratorijske vaje,	50	• lab work,
• 1. kolokvij,	25	• 1 st midterm examination,
• 2. kolokvij.	25	• 2 nd midterm examination.

Opomba: Kolokvija se lahko nadomestita s pisnim izpitom v deležu 50 %.

Note: The midterm examinations may be replaced by written exam in the weight of 50%.

Reference nosilca / Lecturer's references:

- POTOČNIK, Božidar, HOLOBAR, Aleš. A new optical flow model for motor unit conduction velocity estimation in multichannel surface EMG. *Computers in Biology and Medicine*. [Print ed.]. April 2017, vol. 83, str. 59-68, ilustr. ISSN 0010-4825. DOI: 10.1016/j.combiomed.2017.02.006. [COBISS.SI-ID 20327446].
- POTOČNIK, Božidar, DIVJAK, Matjaž, URH, Filip, FRANČIČ, Aljaž, KRANJEC, Jernej, ŠAVC, Martin, CIKAJLO, Imre, MATJAČIČ, Zlatko, ZADRAVEC, Matjaž, HOLOBAR, Aleš. Estimation of muscle co-activations in wrist rehabilitation after stroke is sensitive to motor unit distribution and action potential shapes. *IEEE transactions on neural systems and rehabilitation engineering*. [Print ed.]. May 2020, vol. 28, iss. 5, str. 1208 - 1215, ilustr. ISSN 1534-4320. DOI: 10.1109/TNSRE.2020.2980440. [COBISS.SI-ID 23079958].
- MLAKAR, Uroš, POTOČNIK, Božidar, BREST, Janez. A hybrid differential evolution for optimal multilevel image thresholding. *Expert systems with applications*. [Print ed.]. Dec. 2016, vol. 65, str. 221-232. ISSN 0957-4174. DOI: 10.1016/j.eswa.2016.08.046. [COBISS.SI-ID 19733526].
- MUNDA, Jurij, POTOČNIK, Božidar, RELJIČ, Milan, RAKIČ, Ksenija, KNEZ, Jure, VLAISAVLJEVIČ, Veljko, SEDEJ, Gašper, CIGALE, Boris, HOLOBAR, Aleš, ZAZULA, Damjan. Spletni sistem in javna podatkovna baza USOVA3D za nepristrano validiranje postopkov detektiranja jajčnih mešičkov na 3D ultrazvočnih posnetkov jajčnikov. V: POTOČNIK, Božidar (ur.). *ROSUS 2019 : računalniška obdelava slik in njena uporaba v Sloveniji 2019 : zbornik 14. strokovne konference*. 1. izd. Maribor: Univerzitetna založba Univerze, 2019. Str. 119-131. ISBN 978-961-286-245-9. [COBISS.SI-ID 22225174].